

5. Natsionalna ramka kvalifikatsii. Dodatok do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 lystopada 2011 r. № 1341. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>

6. Osnovy psykholohii : pidruch. dlia stud. vyshch. navch. zakl. / [O. V. Kyrychuk, V. A. Romenets, V. O. Tatenko ta in.] ; za zah. red. O. V. Kyrychuka, V. A. Romentsia. – Vyd. 6-te, ster. – K. : Lybid, 2006. – 631 s.

7. Rybalka V.V. Sklad i struktura osobystosti / V.V. Rybalka // Psykholohiia: pidruchnyk dlia studentiv vyshchikh navchalnykh zakladiv / Yu.L. Trofimov, V.V. Rybalka, P.A. Honcharuk / za red. Yu.L. Trofimova. – K.: Lybid, 2005. – S. 100-122.

8. Slovnyk ukrainskoi movy: u 11 t. / AN URSR. Instytut movoznavstva; za red. I. K. Bilodida. – T. 4. – K. : Naukova dumka, 1973. – 840 s.

УДК 378.01

Тетяна Володимирівна Кондратенко,

головний спеціаліст

Департаменту освіти виконавчого комітету

Кременчуцької міської ради Полтавської області,
здобувач Глухівського національного педагогічного

університету імені Олександра Довженка,

e-mail: finosvita@yandex.ua

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО НАВЧАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРЕДМЕТІВ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті розглянуто проблему модернізації змісту освіти майбутніх учителів технологій шляхом оновлення навчальних програм з метою формування їхньої готовності до навчання економічних предметів старшокласників. Доведено, що процес формування зазначеної якості має інтеграційний характер. Результатом цього процесу є підвищення якості вищої педагогічної освіти, отриманої у вищому педагогічному навчальному закладі. Моніторинг якості освітньої діяльності вищих педагогічних закладів освіти є визначальним в оцінюванні рівня готовності майбутніх учителів технологій до навчання економічних предметів старшокласників.

Ключові слова: модернізація змісту освіти, готовність, якість, інтегрування, учитель технологій, економічні предмети.

Постановка проблеми. Оновлення змісту навчальних програм, удосконалення шляхів запровадження інтегрованих дисциплін під час підготовки педагогічних фахівців вищими педагогічними навчальними закладами є одними з провідних чинників модернізації змісту освіти. Водночас зазначене оновлення змісту освіти є каталізатором її якості та конкурентоспроможності. Воно спрямоване передусім на те, щоб молода людина мала можливість розвивати власні природні здібності й таланти, набувала знань, фахової майстерності та професіоналізму. Формування готовності майбутніх учителів до професійно-педагогічної діяльності є результатом проведення всебічних змістовних оновлень освітньої галузі.

Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа» визначають потребу загальноосвітньої школи в новому вчителі, що потребує ґрунтовних досліджень. Головна відповідальність у реалізації цього проекту покладена на вищі педагогічні навчальні заклади. Під час підготовки майбутніх учителів технологій до навчання економічних предметів старшокласників повинна бути сформована здатність учителя до нової ролі вчителя-провідника у світ знань зі свого навчального предмета, спроможного майстерно викладати його із орієнтуванням і спрямуванням на професійну орієнтацію учнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування готовності майбутніх учителів до навчання економічних предметів вивчалася сучасними науковцями, серед яких О. Буга, С. Вітер, Т. Левченко, М. Свіржевський. Зокрема, дослідженням підготовки майбутніх учителів технологій до викладання економічних дисциплін присвячені праці О. Буги, Т. Левченка.

На думку О. Буги, провідною метою економічної підготовки майбутніх учителів технологій є постійний розвиток їх як суб'єктів освітнього процесу, що реалізується у завданнях, серед яких основними є: виховання нової людини, яка може бути господарем своєї долі, об'єктивно оцінювати своє місце в суспільстві, свої вчинки і дії з точки зору економічної доцільності та результативності, вміє планувати свою життєдіяльність, розраховувати і прогнозувати її; розвиток діловитості, нахилу до підприємницької діяльності, орієнтування в нових економічних відносинах; озброєння основами соціально-економічних знань та вмінь, які дозволяють випускникам навчальних закладів вступити в ринкову систему відносин з урахуванням української національної специфіки; забезпечення базовими соціально-економічними знаннями, що сприяють професійному самовизначенню учнів і продовженню економічного навчання в спеціальних навчальних закладах; формування покоління, здатного сприймати «ринкову» модель поведінки; розвиток адекватної самооцінки своєї готовності до різних видів економічної діяльності [1, с. 179].

Т. Левченко підкреслює, що у підготовці майбутнього вчителя технологій до економічного виховання школярів важливим є питання етапності, пропонуючи такі його етапи:

1. Моделювання економічно вихованої особистості й постановка мети.
2. Збір первинної інформації про об'єкт управління, вивчення учнів, колективу і умов економічного виховання.
3. Прогнозування розвитку якостей особистості господаря-громадянина на певний віковий період і відповідна постановка завдань управління.
4. Планування процесу економічного виховання, вибір шляхів і засобів розв'язання поставлених завдань.
5. Організація діяльності дітей.
6. Організація контролю і обліку.
7. Підбиття підсумків за певний, наперед установлений період (півріччя, навчальний рік тощо) [5, с. 76].

М. Свіржевський розглядає підготовленість майбутніх учителів до економічного виховання учнів як інтегральну якість, у якій органічно поєднуються психологічний, теоретичний і практичний компоненти. Водночас основними причинами недостатньої підготовленості випускників педагогічно-індустріальних факультетів до економічного виховання учнів дослідник вважає:

- недостатню спрямованість чинних навчальних планів, навчальних програм, підручників й навчальних посібників на таку підготовку студентів, відсутність необхідного досвіду в професорсько-викладацького складу з цього напрямку професійної підготовки;
- недосконалу організацію економічного виховання учнів у школах, де майбутні вчителі проходять педагогічну практику;
- недостатню забезпеченість студентів необхідною економічною, навчальною та методичною літературою [9, с. 14].

Проблемою економічної освіти старшокласників опікувалося чимало науковців, серед них С. Вітер, яка проблемами вдосконалення економічної освіти старшокласників загальноосвітніх навчальних закладів визначає:

1. Вузкопрофільність економічної освіти та невисоку активність шкіл щодо впровадження економічних спецкурсів та факультативів у навчальні варіативні плани.
2. Недостатню кількість учителів, що викладають економічні навчальні предмети та мають знання змісту предмета на поглибленому рівні.
3. Недостатню поінформованість учнів, батьків про наявність курсів за вибором та

факультативів економічного спрямування.

4. Відсутність курсів за вибором та факультативів економічного спрямування у школах I – II ступенів.

5. Низьку активність учителів стосовно створення авторських програм спецкурсів і факультативів.

6. Недостатнє навчально-методичне забезпечення курсів за вибором і факультативів.

7. Недостатню матеріальну базу (відсутність кабінетів економіки, комп'ютерної техніки), а також недостатнє володіння навичками роботи з електронними засобами навчання, що не дозволяє ефективно використовувати інформаційні технології в навчальному процесі [2, с. 142].

Формулювання мети статті. Метою статті є поняттєве тлумачення та визначення особливостей та етапів формування готовності майбутніх учителів технологій до навчання економічних предметів старшокласників.

Виклад основного матеріалу. З метою визначення особливостей формування готовності майбутніх учителів технологій до навчання економічних предметів старшокласників виявимо характерні ознаки, спорідненість поняттєвих категорій «освіта», «праця» та «економіка», проведемо аналіз цих дефініцій та виявимо спільні змістові лінії.

Освіта – це процес й результат засвоєння людиною систематичних знань, умінь і навичок, розвиток розуму та почуттів, формування світогляду та пізнавальних інтересів. Вона передбачає не лише знання, уміння й навички як результат навчання, але й уміння критично мислити, творити, оцінювати з моральних позицій навколишнє середовище [4]. Освіта – певна сукупність систематизованих знань, умінь і навичок, поглядів і переконань, певної практичної підготовки, що досягаються в навчально-виховному процесі [8, с. 140].

Категорія «праця» є багатовимірною, багатоаспектною, наскрізною в наукознавстві, в усіх науках на різних етапах розвитку людської цивілізації. Праця – свідомо, цілеспрямована діяльність людини, спрямована на створення суспільно значущих матеріальних і духовних цінностей, необхідних для задоволення потреб особистості й суспільства. Праця – основна форма життєдіяльності як окремої людини, так і суспільства. Водночас вона є засобом самовираження та самоствердження особистості, реалізації її інтелектуального і творчого потенціалу, досвіду, почуття моральної гідності [7, с. 39]. Праця – це доцільна, свідомо, організована діяльність людей, спрямована на створення матеріальних і духовних благ, необхідних для задоволення суспільних і особистих потреб людей. Зміст і характер праці залежать від ступеня розвитку продуктивних сил і виробничих відносин [10]. Праця – свідомо, доцільна діяльність людей, у процесі якої вони видозмінюють зовнішню природу, опосередковують, регулюють і контролюють обмін речовин між собою і водночас змінюють власну природу [6].

Економіка – це сфера господарської діяльності людей, де створюються матеріальні блага та послуги, пов'язана із забезпеченням раціонального, економічного влаштування справи незалежно від характеру кінцевого результату. Економіка – це сукупність виробничих відносин, певним чином пов'язаних з рівнем розвитку продуктивних сил суспільства. У цьому аспекті економіка охоплює людину, природу, матеріально-речові та інформаційні блага. У досліджуваному контексті людина, з одного боку, – мета економіки, а з іншого – її головна діяльнісна особистість. Як частина економіки людина виконує різні економічні ролі. Перш за все це людина-виробник, яка безпосередньо бере участь у створенні, виробництві речей, товарів, послуг. Людина є споживачем, який використовує те, що вироблено. Крім того, людина в економічному середовищі – це організатор (керівник), який впорядковує та узгоджує взаємодію між людьми та способи їх впливу на виробничі фактори [3].

Отже, ми будемо дотримуватися того, що поняттєві категорії «освіта», «праця» та «економіка» визначають форми життєдіяльності людини й суспільства, для яких спільними змістовими лініями, що характеризують їх спорідненість, є: фахова та практична підготовка особистості; людина – продуктивна сила; рівень розвитку людини як однієї з продуктивних

сил суспільства; економічна роль людини. Реалізація вищезазначених змістових ліній може забезпечуватися шляхом запровадження в навчальних програмах окремих предметів та інтегрованих курсів у загальноосвітніх навчальних закладах та вищих педагогічних навчальних закладах.

Надання знань старшокласникам з економічних предметів є багатоаспектним і таким, що забезпечується іншими навчальними предметами у процесі реалізації міжпредметних зв'язків. Результатом здобутої економічної освіти в загальноосвітньому навчальному закладі в умовах сьогодення є формування в молодій людини розуміння основ економічного життя суспільства – взаємозв'язків економічних процесів та явищ, раціональної економічної поведінки споживача та виробника. Набуті знання надають можливість старшокласнику орієнтуватися в ринковій економіці, вміло оперуючи поняттями «попит», «пропозиція», «ринкова ціна», «гроші», «конкуренція». У подальшому професійному самовизначенні стають актуальними розуміння сутності функціонування ринків виробничих ресурсів та доходів у ринковій економіці, знання характеристик та особливостей підприємницької діяльності, що супроводжується витратами виробництва та отриманими прибутками, організацією управління підприємством та наявністю бізнес-плану, функціонуванням фінансово-господарських зв'язків з іншими юридичними та фізичними особами, в тому числі фінансово-кредитними установами. Завдяки здобутим знанням у таких аспектах розвивається економічна культура та світогляд молодого покоління, вміння адекватно мислити та приймати об'єктивні й професійні рішення. У цілому розуміння економічного аспекту життєдіяльності суспільства, процесів та явищ забезпечує набуття комплексних знань й формування у молодого покоління цілісної уяви про їх зміст. Практична реалізація змістових ліній поняттєвих категорій «освіта», «праця» та «економіка» в забезпеченні економічної освіти старшокласників є базисом компетентнісного підходу до профільної підготовки вчителів технологій у вищих педагогічних навчальних закладах.

Отже, враховуючи вищевикладене, зазначимо, що процес формування готовності майбутніх учителів технологій до навчання економічних предметів старшокласників має інтегрований характер. Одним з визначальних критеріїв окресленої готовності майбутніх учителів технологій є якість їхньої освітньої діяльності, яка забезпечується якістю вищої педагогічної освіти, отриманої у вищому педагогічному навчальному закладі. Нами запропоновані такі етапи формування зазначеної якості фахівців у процесі їхньої підготовки у вищому педагогічному закладі освіти:

1. Планування вищим педагогічним навчальним закладом контингенту студентів для здобуття освіти з урахування економіки.
2. Планування вищим педагогічним навчальним закладом освітньої діяльності з урахуванням економічного напрямку.
3. Комплексне провадження вищим педагогічним навчальним закладом освітньої діяльності з метою формування готовності майбутніх учителів технологій до забезпечення економічної освіти учнів.
4. Моніторинг якості освітньої діяльності вищих педагогічних закладів освіти, спрямований на підготовку фахівців до забезпечення економічної освіти учнів.

Розглянемо особливості та проблеми на кожному із запропонованих нами етапів.

Так, планування вищим педагогічним навчальним закладом контингенту студентів на 1-му етапі ґрунтується на показниках якості економічної освіти випускників загальноосвітніх навчальних закладів. Але, як показує досвід нашої практичної діяльності, здобуті знання з економічних предметів у загальноосвітніх навчальних закладах суттєво відстають від потреб суспільства. Це актуалізує проблему компетентнісного підходу до реалізації Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти в освітньому процесі старшої школи та формування предметної компетентності з економічних навчальних дисциплін у старшокласників, вирішення яких може забезпечити професійна підготовка вчителя до цього виду діяльності.

Планування освітньої діяльності вищим педагогічним навчальним закладом на 2-му етапі повинне супроводжуватися:

- модернізацією навчальних планів і програм; розробленням інтегрованих навчальних планів і програм дисциплін;
- розширенням практики підготовки педагогічних фахівців (освітніх ступенів «бакалавр», «магістр») за інтегрованими програмами;
- оновленням та актуалізацію науково-педагогічної літератури, дидактичних засобів навчання;
- запровадженням ІКТ в освітній діяльності;
- наявністю власних наукових апробованих досліджень кафедр вищого педагогічного закладу, спрямованих на вдосконалення підготовки майбутніх фахівців до забезпечення економічної освіти старшокласників;
- якісним оновленням професорсько-викладацького складу з цього напряму професійної підготовки фахівців.

Крім цього, на 2-му етапі потрібно враховувати, як зазначалося раніше, що навчальні предмети освітньої галузі «Технології» та економічних навчальних дисциплін загальноосвітнього навчального закладу об'єднані єдиним суспільним науковим аспектом. Адже під час визначення напрямів підготовки та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка педагогічних працівників, поєднуватися можуть лише споріднені за змістом спеціальності. Зазначене інтегрування навчальних предметів повинно бути враховане в освітньому процесі та у варіативній складовій навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів, що формуються щорічно станом на 1 вересня навчального року.

Комплексне провадження вищим педагогічним навчальним закладом освітньої діяльності щодо формування готовності майбутніх учителів технологій до навчання економічних предметів старшокласників (3-й етап) здійснюється у відповідності до прогнозування, проектування та реалізованих заходів, що були проведені на 1-му та 2-му етапах формування окремої готовності у вищому педагогічному навчальному закладі. На цьому етапі актуальною стає практична підготовка майбутнього вчителя до викладання економічних навчальних дисциплін, що забезпечується під час проходження студентом вищого педагогічного навчального закладу практики в загальноосвітньому навчальному закладі на різних освітніх ступенях. Зазначимо, що педагогічна практика є, з одного боку, з'єднувальною ланкою між набутими теоретичними знаннями та практичними вміннями їх застосування в освітньому процесі загальноосвітнього навчального закладу, з іншого – індикатором рівня сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя, що дає змогу відчувати кожному студенту вищого педагогічного навчального закладу рівень власних природних здібностей, рівень їх розвиненості та готовності до здійснення педагогічної діяльності, власні «прогалини» та проблеми, над якими треба попрацювати.

Наступний, завершальний 4-ий етап, полягає в проведенні моніторингу якості освітньої діяльності вищих педагогічних закладів освіти, спрямованому на підготовку фахівців до забезпечення знань учнів з економічних предметів. Для успішного функціонування та проведення моніторингових досліджень у вищому педагогічному навчальному закладі необхідно забезпечити реалізацію інформаційно-оцінювальної, пошуково-дослідницької та формувальної функцій моніторингу, спрямованих на аналіз та дослідження якості освітньої діяльності вищого педагогічного навчального закладу. За результатами моніторингових досліджень повинні здійснюватися необхідні коригування щодо поліпшення якості підготовки студентів. На підставі проведеного моніторингу розробляються висновки та прогнозується подальший розвиток вищого педагогічного навчального закладу.

Отже, спорідненість навчальних предметів освітньої галузі «Технології», з одного боку, та навчальних предметів «Економіка», «Прикладна економіка», «Підприємництво», з іншого, є підґрунтям в інтегруванні професійної підготовки у вищих педагогічних навчальних

закладах майбутніх учителів технологій до викладання економічних навчальних предметів у загальноосвітньому навчальному закладі.

Висновки. Доведено, що поняття «освіта», «праця» та «економіка» мають спільні змістовні лінії, що характеризують їх спорідненість. Реалізація вищезазначених змістових ліній може забезпечуватися шляхом запровадження в навчальних програмах окремих предметів та інтегрованих курсів у загальноосвітніх навчальних закладах та вищих педагогічних навчальних закладах.

Ураховуючи вищевикладене, зазначимо, що процес формування готовності майбутніх учителів технологій до навчання економічних предметів старшокласників має інтегрований характер. Така підготовка майбутніх учителів технологій до навчання економічних предметів старшокласників підвищить якість педагогічної освіти, отриманої у вищому педагогічному навчальному закладі, та забезпечить конкурентоспроможність педагогів на ринку праці. Формування якісного рівня організації освітнього процесу у вищому педагогічному навчальному закладі, спрямованого на підготовку фахівців до забезпечення економічної освіти старшокласників, може забезпечуватися реалізацією запропонованих чотирьох етапів. Оцінювання якісного рівня готовності майбутніх учителів технологій до навчання економічних предметів старшокласників здійснюється за допомогою моніторингу якості освітньої діяльності вищих педагогічних закладів освіти.

Список використаних джерел та літератури

1. Буга О. І. Аналіз підходів до визначення сутності економічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання / О. І. Буга // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2013. – Вип. 35. – С. 175–180.
2. Вітер С. Забезпечення наступності змісту економічної освіти в умовах її сучасної модернізації / С. Вітер // Молодь і ринок. – 2012. – № 3. – С. 139–142.
3. Дзюбик С. Д. Основи економічної теорії [Електронний ресурс] / С. Д. Дзюбик, О. С. Ривак. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/19991130/politekonomiya/osnovi_ekonomichnoyi_teoriyi.
4. Зайченко І. В. Педагогіка : навчальний посібник [Електронний ресурс] / І. В. Зайченко // Освіта України. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: <http://pidruchniki.com/17000308/pedagogika/pedagogika>.
5. Левченко Т. Особливості підготовки вчителів трудового навчання до економічного виховання учнів в сучасних умовах / Т. Левченко // Молодь і ринок. – 2010. – № 12. – С. 72–76.
6. Мочерний С. В. Економічна теорія : підручник [Електронний ресурс] / С. В. Мочерний, М. В. Довбенко // Альма-матер. – 2004. – Режим доступу до ресурсу: http://libfree.com/169661328-ekonomikaekonomichna_teoriya__mocherniy_sv.html.
7. Ничкало Н. Г. Ідея суспільства знань і праці в наукових пошуках / Н. Г. Ничкало // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти / Н. Г. Ничкало. – Харків : НТУ «ХПІ», 2010. – С. 38–45.
8. Основи педагогіки вищої школи : навч. посібник / [Л. Л. ТОВАЖНЯНСКИЙ, О. Г. РОМАНОВСЬКИЙ, В. В. БОНДАРЕНКО та ін.]. – Харків : НТУ «ХПІ», 2005. – С. 140.
9. Свіржевський М. П. Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до економічного виховання учнів загальноосвітніх шкіл : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Свіржевський М. П. – Київ, 2003.
10. Термінологічний словник з економіки праці [Електронний ресурс] // Словopedia – Режим доступу до ресурсу: <http://slovopedia.org.ua/51/53407/362689.html>.

Татьяна Владимировна Кондратенко,

главный специалист

Департамента образования исполнительного комитета
Кременчугского городского совета Полтавской области,

соискатель

Глуховского национального педагогического
университета имени Александра Довженко,

e-mail: finosvita@yandex.ua

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ТЕХНОЛОГИЙ К ОБУЧЕНИЮ ЭКОНОМИЧЕСКИМ ПРЕДМЕТАМ СТАРШЕКЛАСНИКОВ

В статье рассмотрена проблема модернизации содержания образования будущих учителей технологий путем обновления учебных программ с целью формирования их готовности к обучению экономическим предметам старшеклассников. Доказано, что процесс формирования готовности будущих учителей технологий к обучению экономическим предметам старшеклассников имеет интегрированный характер. Результатирующей этого процесса является качество высшего педагогического образования, полученного в высшем педагогическом учебном заведении, качество практической образовательной деятельности учителей технологий. Мониторинг качества образовательной деятельности высших педагогических учебных заведений является обобщающим в оценке качественного уровня готовности будущих учителей технологий к обучению экономическим предметам старшеклассников.

Ключевые слова: модернизация содержания образования, готовность, качество, интегрирование, учитель технологий, экономические предметы.

Tetyana Kondratenko,

Department of education Executive committee

Kremenchug town council of Poltava region,

Main specialist,

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv

National Pedagogical University, applicant,

e-mail: finosvita@yandex.ua

PECULIARITIES OF FORMING PROSPECTIVE TECHNOLOGY TEACHER READINESS FOR TEACHING HIGH SCHOOL STUDENTS ECONOMIC SUBJECTS

In the article the problem of modernization of the educational content of the future teachers of technology by updating the curriculum in order to develop their willingness to study economic subjects seniors.

Introduction. *The article considers the problem of modernization of the education content of prospective technology teachers in order to generate their readiness for teaching senior pupils economic subjects. It is proved that process of generating prospective technology teachers' readiness for teaching senior pupils economic subjects is of integrated character. The result of this process is both the quality of higher pedagogical education received in higher educational institutions and the quality of practical educational activity of technology teachers. Monitoring of the quality of educational activities of higher pedagogical institutions is resumptive in assessing prospective technology teachers' readiness for teaching senior pupils economic subjects*

Purpose. *The article is aimed at defining conceptual interpretation of features and stages of prospective technology teachers' readiness for teaching senior pupils economic subjects*

Methods of investigation *are theoretical and empirical.*

Results. *The process of giving senior pupils knowledge in the field of economy is multifold being provided by the interdisciplinary connections. Obtaining economic education in secondary*

school results in generating a young person's understanding the basics of economic life of the society such as the interdependence of economic processes and phenomena, the rational economic behavior of the consumer and the producer. The acquired knowledge enables the student to navigate in market economy, efficiently using such notions as «demand», «offer», «market price», «money», «competition». Economic culture and the outlook of the young generation, their ability to think properly and make objective and efficient decisions are developed through the knowledge obtained in the process of economic education. In general, understanding of the economic aspects of the society life processes and phenomena provides the young generation with comprehensive knowledge, develops holistic view of the content of knowledge. The practical realization of the essential lines of such conceptual categories as «education», «labour» and «economics» in the course of economic education of senior pupils is a component of the competence approach to professional training of teachers of technologies for teaching economic subjects.

Originality. *The process of generating readiness of future teachers of technologies for teaching senior pupils economic subjects has an integrated nature. One of the essential criteria to indicate the readiness of future teachers of technologies is the quality of their teaching competence acquired in their higher educational institution. We have proposed the following stages of shaping quality in the process of training specialists in higher educational institutions:*

1. Higher educational institution should plan a contingent of students for obtaining economic specialization.

2. Higher educational institution should plan educational activities on the basis of economic specialization.

3. Higher educational institution should provide integrated educational activities for the purpose of generating prospective technology teachers' readiness for teaching senior pupils economic subjects.

4. Monitoring of the quality of educational activities of higher pedagogical institutions aimed for training technology teachers who will provide economic education for senior pupils.

Conclusion. *It is proved that the conceptual categories of «education», «labour» and «economics» are united by the common content areas determining their interrelation. The implementation of the above mentioned content can be ensured by introducing either one of the subjects or integrated courses in the curriculum of secondary schools and higher educational establishments. At the same time, practical realization of the meaningful lines of such conceptual categories as «education», «labour» and «economics», is an essential component of the competence approach to professional training of teachers of technologies for teaching economic subjects. .*

Key words: *modernization of educational content, availability, quality, integration, teachers of technologies, economic subjects.*

References

1. Buga, O.I. (2013), «The analysis of approaches to definition of essence of economic training of future teachers of the labor studies», *Suchasni informacini tekhnologii ta innovacini metodyky navchannia u pidgotovtsi fakhivtsiv: metodologija, teoriia, dosvid, problemy*, iss. 35, pp. 175 – 180.

2. Viter, S. (2012), « The ensuring continuity the content of economic of the education in the conditions of modern in the modernization», *Molod i rynok*, no. 3, pp. 139 –142.

3. Dzyubyk, S.D., (2014), «The basics of economic theory», available at: http://pidruchniki.com/19991130/politekonomiya/osnovi_ekonomichnoyi_teoriyi (access date December 19, 2016).

4. Zaichenko, I.V. (2008), «The pedagogy: study guide», available at: <http://pidruchniki.com/17000308/pedagogika/pedagogika> (access date December 19, 2016).

5. Levchenko, T. (2010), «Peculiarities of training teachers of vocational education to economic education of pupils in modern conditions», *Molod i rynok*, no. 12, pp. 72 –76.

6. Mochernyi, S.V. (2004), «Ekonomichna teoriia: pidruchnyk», available at: http://libfree.com/169661328-ekonomikaekonomichna_teoriya_mocherniy_sv.html (access date December 19, 2016).

7. Nychkalo, N.G. (2010), *Ideia suspilstva znan i pratsi v naukovykh poshukakh*, [The idea of the knowledge society and work in scientific research], Problemy ta perspektyvy formuvannia natsionalnoi гуманитарно-tekhnichnoi elity, NTU»KhPI», Kharkiv Ukraine, pp. 38–45.
8. Tovazhnianskyi, L.L., Romanovskyi, O.G., Bondarenko, V.V. ta in. (2005), *Osnovy pedagogiky` vyshhoi shkoly: Navch. posibnyk* [The bases of pedagogics of the higher school: study guide], NTU»KhPI», Kharkiv Ukraine, 140 p.
9. Svirzhevskyi, M.P. (2003), «Training of future teachers of labor studies to the economic education of pupils of secondary schools», Thesis abstract of Cand.Sc. (ped. sci), 13.00.04, Unstitute of Pedagogical and Adult Education NAPS of Ukraine, 20 p.
10. Terminological dictionary of the economics labour», available at: <http://slovopedia.org.ua/51/53407/362689.html> (access date December 19, 2016).

УДК 378

Юрій Миколайович Атаманчук,

доктор педагогічних наук, доцент,
директор Уманської філії
Київського інституту бізнесу та технологій,
e-mail: dir_ym@kibit.edu.ua

ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА У ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ВНЗ

У статті розглянуто проблему утворення і формування науки управління в системі вищої освіти. Виникнення необхідності реформування освітньої системи в контексті європейського рівня якості та доступності. Потребу у формуванні науково обґрунтованих, об'єктивних та оперативних управлінських впливів, управлінських рішень. Створення та впровадження нової системи, яка дозволить передавати великий обсяг інформації одночасно для великої кількості людей. Необхідність упровадження інноваційних технологій у процес управління вищим навчальним закладом та забезпечення якості освіти шляхом застосування положень системного менеджменту.

Ключові слова: інформаційне середовище, модель управління, якість освіти, вищий навчальний заклад, освітній процес.

Постановка проблеми. Серед численних подій ХХ ст. відбулася одна, яка має велике значення у розвитку людства, утворилася і сформувалася наука управління, яка інтенсивно розвивається і проникає майже в усі галузі людської діяльності в т.ч. і у сферу освіти. Саме тому теорія та практика освітнього менеджменту в Україні переживає період нагромадження різноманітних фактів і їх осмислення в контексті національної культури.

У третьому тисячолітті закономірно виникає необхідність реформування освітньої системи та зміни акцентів у практиці сучасного навчання. Як відомо, актуальними напрямками діяльності у сфері вищої освіти і науки України визначені європейський рівень якості та доступності освіти, її духовна зорієнтованість, демократизація, розвиток суспільства на основі нових знань.

Наукове управління освітою вимагає перш за все серйозного інформаційного забезпечення, яке відображає ключові грані освітнього процесу і є базою для формування науково обґрунтованих, об'єктивних та оперативних управлінських впливів, управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій виявив, що вивченням різних аспектів автоматизації системи управління і формування інформаційної інфраструктури займалися В. Бакуменко, А. Нікіфоров, С. Чистов, О. Шевчук та інші. Питання інформаційного забезпечення управління освітніми навчальними закладами знайшли відображення у працях Ю. Атаманчука, В. Бондаря, Г. Єльнікової,